

Trešā nodaļa

Krāces

Vecais «Northcamp»

Lejupbrauciens bija mūs nogādājis sešsimt metrus zemāk. Tikai bālgani vizuļojošas garozas atliekas šajā akmeņainajā Jukonas krastā vēl atgādināja par mūsu ledus dēku. Izvietojies tūkstoš sešsimt metrus virs jūras līmeņa, Laberža ezers patiesībā varēja saukties par augstkalnu ūdens krātuvi Klinšu kalnos.

Divas pēdējās dienas mēs tikām braukuši forsētā tempā un bijām smagi strādājuši. Tikai saulrietā, pārguruši līdz nāvei, mēs izlidām no kanoe un taisnā ceļā rausāmies guļammaisos, lai tūlīt aizmigtu, tik tikko apsildījuši iekšas ar konserviem, kurus, jau guļus stāvoklī atrodoties, sagatavojām uz sava gāzes pavarda. Bet, saulei parādoties virs robotās klinšu grēdas, mūsu telti nekavējoties iespraucās spoža, sildoša gaisma. Tad vārijām kafiju no Jukonas ūdens, ilgi un sārtīgi brokastojām, lai uzkrātu spēkus jaunai dienai uz upes.

Īsu brīdi pēc tam, kad mēs atirāmies no krasta, Jukona sašaurinājās, pārtopot tievā, uz priekšu traucošā, mirdzošā ūdens lentā. Ik mirkli es iemetu vērigu skatienu kristāldzidrājā straumē. Dibens bija kā nosēts ar dažādu formu un lielumu akmeņiem – tumšpelēkiem un pilnīgi baltiem, tie reflektēja ūdeni krītošās saules starus. Gaismas caurstrāvotajā plūsmā mūs pavadīja foreles un ālatas, izbīli mezdamās sāņus, kad uzgrūdās manam airim.

– Eh, kā te derētu izlikt auklu uz velci, – Mihaels bija iesvilies, lai gan pats saprata, ka makšķeraukla brīvi slidētu ūdeni labi ja dažas sekundes.

Kad, dobji noplaukšķot tieši kanoe priekšā, virs ūdens izspruka varens, apaļi noslipēts egles stumbenis, mēs abi noreāģējām zibenīgi. Ar visu spēku es atspiedu savu airi pret straumi. Galu galā man tomēr vajadzēja nobremzēt četrsimt kilogramus. Mihaels instinkti palīdzēja laivai pamukt vairāk uz malu. Par mata tiesu viņš noairēja garām zvalstīgajam balķēnam.

Vēl bistamākus šķēršļus veidoja masīvās klinšu atlūzas, kas stiepa virs ūdens vienīgi savas smailes. Ap tām vērpās putu vainagiem kronēti

viļņi un kavēja izvērtēt, cik isti garas ir šīs atlūzas zem ūdens. Mūsu stiklašķiedras apvalks būtu gards kumoss asajām akmens šķautnēm.

Tie bija gatavie grēku plūdi, jo viļņi nemitīgi plisa pret ūdeni dziļi guļošās kanoe priekšgalu un zemākajā vietā šļācās pār bortu – tieši tur, kur sēdēja Birgita. Viņai tiešām klājās visdrūmāk: no augšas nāca slapjums, no apakšas – aukstums. Iežmiegta starp mūsu paunām, viņa kluknēja laivas vidū, un tikai sarullēts guļammaiss šķīra viņu no ledaini aukstā ķīļa.

– Esmu slapja līdz ādai. Piestāsim brīdi krastā! – viņa idzīgi purināja rokas, lai ātrāk atbrīvotos no pēdējās ūdens šalts.

– Griez pa labi! Redzi to noliekto egli? – es uzsaucu Mihaelam.

Kā šis koks spēja noturēties simt astoņdesmit grādīgā leņķī pret akmeņaino bezaugsnes krastu, man bija neatminama mikla. Es vienkārši ierindoju to līdzās pārējiem dabas brīnumiem. Mūsu pietauvošanās manevrā varēja saskatīt zināmu līdzību ar avārijas bremzēšanu, braucot ar slēpēm no kalna. Sagriezt pa labi mums izdevās pašā pēdējā sekundē, un krastā mēs ietricāmies ar stipri lielāku ātrumu, nekā bijām to vēlējušies. Brikšķēdama laiva taranēja samudžinātās koku saknes un, skrambājot akmeņus, apstājās. Satrūkušies mēs pavērāmies viens otram.

– Tu domā, mums kādreiz izdosies pietauvoties rāmi un cienīgi? – šūpodams galvu, Mihaels izkāpa un piesēja laivu pie egles, kas līdzīgi steķim stiepās virs ūdens.

– Bet piestāt līdztekus straumei mēs arī nevaram. Tad pūšļi mūs sagriezīs šķērsām, un tad..., – kas notiks tālāk, es nemaz negribēju iztēloties. Labāk jau ļāvu, lai Mihaels ielej man karstu tēju no sava termosā, kura tērauda sānus rotāja uzraksts: «*Made in U.S.A.*»

Pēc tējas pauzes mūsu banķieris uzrāpās augstāk krastā un ierīkojās uz snaudu virs mikstā skuju paklāja. Viņš izstiepās un uzvilka savu beisbola cepurīti dziļi uz acīm.

– Es varu gulēt tikai absolūtā tumsā, – viņš tika teicis, kad ieminējos par vasaras saulgriežiem. Tos jau varēja nomanīt. Jo tuvāk ar katru jūnija dienu mums nāca Polārais loks, jo gaišākas kļuva naktis. Divdesmit pirmajā jūnijā saule nostāsies zenitā.

Birgita pieglaudās man no mugurpuses un paberzēja vaigu gar manām lāpstiņām.

– Ir labi? – es pajautāju un noglāstīju viņas roku.

Maigo atbildes spiedienu mugurā es iztulkoju kā «jā». Mums atkal būs jādodas *mazā pastaigā*, es klusībā nodomāju. Jau vesela mūžība, kopš neesam milējušies! Pirms divām nedēļām Mihaels bija speciāli izgājis pārļaut nakti zem klajas debess. Taču toreiz Birgita pusi laika diskutēja ar mani, vai sienas teltij ir plānas kā papīrs, vai tomēr biežākas.

- Es nevaru to, ja zinu, ka Mihaelam viss dzirdams! - viņa atvairīja manus tuvināšanās mēģinājumus. Kopš tās reizes telts mums bija tabu, un man nācās meklēt citas iespējas. Šobrīd ar tiksmi baudīju viņas ķermeņa siltumu. Jau tas vien, ka viņa piedalās šajā ceļojumā, bija mazs brīnums. Jo dēkaine pēc savas iedabas viņa neapšaubāmi nebija. Viņa vienkārši nebija vēlējusies laist mani vienu.

- Pusgadu vai pat vēl ilgāk bez tevis? Tas nu ir pilnīgi izslēgts! - viņa man paziņoja, kad dalījās savos nodomos.

- Tu paskaties, mūsu Kima grib savu porciju dabūt bez starpniekiem!

Suns bija iebriods straumē līdz vēderam un mēģināja kost lēkājosiņiem vilņiem.

- Vēl pāris kilometru līdz Teslinas upes ietekai, - Mihaels bija pamodies un likņāja pār karti. Ar pirkstu viņš vilka līdz Jukonas tecējumam.

- Aiz tās mēs beidzot sasniegsim cilvēku mitekļus: labajā krastā būs Karmaksa.

- Kraukšķošie kartupeļi ar majonēzi... un cigaretes! - Birgita baudkāri pārlaida mēli pār lūpām.

- Jā, cigaretes! Šoreiz es pagādāšu sev krietnākus krājumus, - Mihaels uzsvērti piebalsoja.

- Jūs, vecie pipmaņi! - nebija jau neko sen, kad arī pats vēl smēķēju. Tagad gan skaitījos atmetis, tomēr doma, ka varētu ievilkt kādu cigarillo dūmu, pat man šķita gluži pa prātam.

Kima jau bija saposusies. Viņa tupēja laivā un skatījās mūsos ar gaidpilnām acīm. Mēs uztvērām to kā zīmi, ka atkal jādodas ceļā. Ar gluži meistarīgu pagriezienu ievadījām savu kanoe atpakaļ straumē.

Apmēram kilometru tālāk upes tecējums piepeši izzuda mūsu skatienam. Kreisais krasts strauji izliecās, vienkārši nodzēšot tālāko plūdumu. Mežiem noseptos kalnus abās pusēs nomainīja stāvas un kailas klintis.

- Šķiet, ka šeit sākas serpentins. Kartē ir iezīmēti četri likumi, un tālāk labajā pusē būs Teslinas ieteka, - Mihaels mūs informēja.

Dažbrīd es apskaudu viņu par brīvo un «neaizkrāmēto» skatu, kāds viņam vienmēr paveras. Lai gan mans pakalģala sēdekļis bija paaugstināts, visu laiku sev priekšā es redzēju viņa platos plecus. Es lēsu, ka kanjons, caur kuru mēs tagad braucām, ir apmēram piecpadsmit metrus plats. Lielā ātrumā Jukona nesa mūs tālāk pa šauru bezsaules aizu. Sienu pakājē nogāzušās klinšu atlūzas un akmeņu kaudzes kopā ar malā izsviestajiem zariem un koku stumbriem veidoja pilnīgi nepieejamus krastus.

- Gatavā Mēness ainava, izskatās gluži baisi! - Birgita uzsauca.

Upes dārdoņa, vairākkārt atbalsojoties pret kanjona sienām, gan drīz aprija viņas vārdus.

- Jā, tāda neliela ieeja ellē, - es atkiedzu un parāvos sāņus, vairādamies no ledainā ūdens šļakatām. - Mihael! Pūšļus nes šķērsām!

Itin kā neredzamas rokas vadītas, gumijas laiveles bija pagriezušās pa labi un stūrēja virsū vienai no varenajām klintīm, kas tieši no krasta iesniedzās mūsu fārvaterā.

- Spied priekšu pretim! - es saucu. - Ja pūšļi plīsīs, viss būs zem ūdens. Manas filmas!

Pats nezinu, kā tas mums izdevās, taču piepeši bijām ārā no likuma, un abi pūšļi, pilnīgi neskarti, vēl aizvien lēkāja nopakaļ mūsu kanoe.

- Nākamo likumu ņemsim vairāk pa vidu un iepriekš maķenit piebremzēsīm.

Tas bija pareizais risinājums. Mēs centāmies darbināt airus pēc iespējas saskanīgāk un veiksmīgi pārsviedāmies no vienas virāžas otrā.

- Esmu no augšas līdz apakšai slapjš un totāli pārsalis! - Mihaels skurinājās kā izmircis pūdelis un paklusām lamājās. Es biju priecīgs, ka neko daudz no tā nesapratu.

- Visu laiku tas pats! Mēs uzsūcam ūdeni vienā gabalā. Man guļammaisā nav sausas vietiņas! - Birgita izvilka sev no apakšas kaut kādu pilošu pikuci. Kima izmisīgi meklēja jaunu un drošāku vietu starp saīņiem un paunām.

Mēs vienkārši bijām pārļieku aizņēmti, lai pamanītu, cik spēji izmainās apkārtnē. Upes ieļa bija izvēršusies līdzīgi piltuvei. Kilometriem tālu stiepās liels plato, ko pamalē ieskāva sniegotas kalnu grēdas. Cik tālu vien aizsniedzās skatiens, visapkārt bija redzamas augstas egles. Tikai gar krastu tās izretinājās un atstāja vietu alkšņiem, bērziem un apsēm.

- Kā te viss plaukst - koki jau elpo! - es sajūsmā iesaucos. - Mēs iebrāucam pavasarī!

- Pieteka! - Mihaels paliecās uz priekšu.

Es ziņkārī piecēlos no sava grīlīgā sēdekļa. Pa Teslinas gultni šurp vēlās milzīgas dubļaini pelēka ūdens masas. Bez apstājas tās lauzās iekšā kristālskaidraja Jukonā. Ar savu ašo straumi Jukona sākumā pretojās uzmācīgajai plūsmai un krietnu gabalu turēja to cieši piespiestu labajam krastam. Vismaz puskilometru šī netīri pelēkā josla iestiepās manā upē un nemaz nedzīrās izklist.

- Tu redzēji tās lidakas? - Mihaels meta ar roku. - Uz pašas robežšķirtnes: tikai acis ārā no duļķainā ūdens, lai varētu uzglūnēt laupījumu. Tipiska plēsēju ieraža!

Mūsu banķieris bija stāvā sajūsmā. Mani turpretim auga savāda nomāktība.

Turpat aiz sateces vietas mēs stūrējām malā. Klusītēm šņirkstot, lai va pieskārs krasta oļiem. Tā bija pirmā reize, kad varējām piestāt līdztekus straumei un iztikt bez sava obligātā pagrieziena.

Vēl nebijām pilnīgi apstājušies, kad Mihaels nepacietīgi izlēca krastā, nospriegoja virvi un piespieda to ar smagu akmeni. Viņu svelmēja zvejnieka azarts. Mēs ar Birgītu vēl tikai rausāmies kājās, kad viņš jau bija atpakaļ laivā un, ieracies mūsu mantības grēdā, izvilka savu makšķerkātu un diplomātiskoferītim līdzīgu kārbu ar ēsmām:

- Tūlīt mēs tiksim pie kārtīgas lidakas!

- Paklausies, draugs, tu tomēr varētu piebremzēt. Visu var darīt rāmākā garā! - man krita uz nerviem tik drudžaina uzvešanās.

Neizlēmīgi vēroju viņa rosību. Šobrīd nez kādēļ man gribējās pabūt vienam. Jau griezdam muguru, nomurmināju kaut ko, kas varēja izklausīties pēc atvainošanās, un gausiem soļiem pagājos tālāk pa smilšaino krastu. Lejup no Teslinas ietekas Jukonas straume kļuva uz pusi lēnāka, un, tās plūdumam pagurstot, duļķainā josla izpletās aizvien platāka. Mana kristāldzidrā upe kūtri, bet noteikti pārtapa nespodrā, bālgani pelēkā tecējumā. Tobrīd vēl nenojautu, ka turpmāk tā vienmēr būs tāda.

- Andreas! Andreas! - Mihaela balss izrāva mani no grūtsirdības. - Līdaku šeit, ka biezs!

Viņš vicināja savu makšķerkātu kā karogu. Es steidzos atpakaļ. Triumfēdams viņš rādīja savu jau uzšķērsto guvumu.

- Kaut kas traks! Šitāda rima! Jau vesela ālata iekšā, bet šī vienalga kampj vizuli.

Neticami. Norītā ālata, kas lielumā tikai nedaudz atpalika no pašas lidakas, gandrīz pilnībā aizpildīja visu tās iekšieni. Es satvēru zivi, lai aplūkotu tuvāk. Rūpīgāk apskatot, atklājās, ka ālatas galva jau sākusī sadalīties.

- Tā mums jāatvēr Kimai!

Padzirdējusi savu vārdu, Kima jau auļoja šurp. Zivi viņa sakampa skrējienā. Tu jau neesi labāka par lidaku, es viņu domās nokaunināju. Taču mans medību suns jau kārtīgi rīja zivi. Nejutos pārliecināts, vai viņa maz sakošļā noplēstos gabalus.

- Veselas *sešas* man bija galā! Dižākā ir jūsu priekšā - nu, vai nav skaistule!

Ar atplestu plaukstu Mihaels milīgi uzšāva zivij pa sāniem. Mēs ar Birgītu iespurdzāmies. Kā pa dupsiti - abiem mums bija ienākusi prātā tā pati doma. Tad tādas tās Mihaela attiecības ar viņu zivīm... Spriežot pēc izskata, mūsu lepņajam makšķerniekam nebija ne jausmas, par ko mēs tā uzjautrināmies.

Ietītas alumīnija folijā, divas lidakas palēnām cepās uz dakšas, ko Mihaels ar savu milzīgo medību dunci bija prasmīgi izdrāzis no kāda zara. Virs sprakšķošā nometnes ugunsкура pacēlās smaržīgi garaiņi, kurus vējš nesa projām pār upi.

- Es ceru, ka nebūsim pievilinājuši kādu lāci, - patrinu zobus. Plati izplestām kājām es lāčoju ap ugunsкуру. Pilnības labad vēl draudīgi uzrūcu.

- Tu vairāk gan izskaties pēc gorillas, - Mihaels pasmējās.

- Uz Kimu tas tomēr atstāj iespaidu, - es aizstāvējos.

Suns tiešām slēja ausis un uzbudināti didījās.

- Beidz viņu tracināt! - Birgīta bija sašutusi un pasauca suni pie sevis.

Kad viņiem izstāstīju par savu atklājumu, tie sākumā negribēja man ticēt.

Savas vientuļās pastaigas laikā es pēcpusdienā biju atradis svaigas zvēra pēdas, kas skaidri iezīmējās mitrajās krasta smiltis. Uzlūkojot vareno kāju atstātos zīmogus, mans skatiens sastinga: šie ķepu nospiedumi, tik lieli kā kļozeta vāks, neapšaubāmi varēja piederēt tikai pieaugušam grizli lācim. Nedaudz izliekto, milzīgo nagu garumu es lēsu uz

piecpadsmit centimetriem. Cik ilgam laikam gan jāpaiet, lai grizli tos nodeldētu līdz piemērotam garumam? Es zināju, ka lāči mēnešiem ilgi guļ ziemas miegā un šajā laikā tikai ļoti retos gadījumos iet meklēt barību. Viņi pārtiek no rezervēm, ko uzkrājuši pa vasaru. Vielumaiņa tiem sarukusi līdz minimumam, lai šādi balstītu taupības režīmā veģetējošo miesu. Un pamanīties šai laikā izaudzēt tādus nagus? Pēdas veda projām no mūsu nometnes vietas. Tas bija mani nomierinājis.

- Es tūlīt pārplisišu! Žēl, ka mums jāēd zivis, kamēr vairs nelienu iekšā. Tā jau var pazaudēt visu garšas izjūtu. Mums vajadzētu tās zivis kaut kā uzglabāt... nokūpināt, - Mihaels aplaucēja lūpas ar salveti.

- Atkal mēs iekājam sevi civilizācijas važās: delikateses ar salvetēm un galda apgaismojumu! - es pavicināju savu papīra kvadrātiņu uguns-kura virzienā.

- Ja nu reiz esam sākuši runāt par civilizāciju! Kā būtu, ja laiku pa laikam jūs tomēr pievērstu vērību higiēnai? - Birgita demonstratīvi noglauda savus svaigi mazgātos matus.

Es paberzēju bārdu, kas bija krietni sakupļojusi.

- Skūties es vispār vairs netaisos, un savu nākamo peldi rikošu tikai vasarā, kad ūdens upē būs tikami uzsilis! - es solijos, piemiegdam viņai ar aci.

Bez kādas humora izjūtas Birgita pikti pagriezta man muguru un nozuda telti.

- Nemaz nerunājot par to, ka mana sieva nemūžam nedotos man līdz šādā braucienā, viņa nekad arī neliktos gulēt teltī, pat ja es uzslietu to mūsu pilsētas dzīvokli, kur tikai jāatver durvis un siltais ūdens no krāna!

- Bet citādi jums taču nerodas domstarpības?

- Kad braucam kopīgi pavadīt atvaļinājumu, mēs vienmēr irējam auto un iepriekš jau pasūtām vietas hotelos, - Mihaels sabikstīja nespodri kvēlojošās ogles. - Ar ariem pa Jukonu, mežs un visapkārt ne dvēseles - kaut kā tāda man ir pietrūcis gadiem. Es vienkārši atplauku, kad tu man piezvaniji un pajautāji, vai negribu piedalīties.

Viņš spēji piecēlās un draudzīgi uzlika roku uz mana pleca. Uguns-kurs bija izdedzis, mēs kopīgi nomiņājām pēdējās sarkanās ogles. Spoži mirdzošu zvaigžņu apņemts, virs klintīm karājās sudrabots mēness sirpis.

- Eh, tāda airēšana tomēr ir lieliska lieta! - nākamajā rītā Mihaels ar entuziasmu pavēstīja un vienmērīgiem vilcieniem turpināja mērkt irkli pelēcīgajā, kūtrajā ūdenī.

Nu jau izvērtusies par cienījamu, trīsdesmit metrus platu straumi, Jukona valdīja pār visu apkārtni. Kima nemierīgi ostīja gaisu. Katru reizi, kad viņai nāsīs iesitās kaut kas izcili satraucošs, viņa sāka tricēt kā apšu lapa, un likās, ka tūlīt lēks ārā no laivas.

- Kima... vietā! - mans uzklieziens palika nesadzirdēts.

- Birgit, drošības pēc labāk apliec šai pavadu... es diez ko neuzticos tam zvēram! - tā tik vēl trūka, lai viņa izšmauktu malā un iespruktu krūmos, es dusmīgi nodomāju.

- Paskatieties tur, kreisajā krastā starp kokiem! Māja mežā! - Mihaels uzbudināti pavicināja auri.

- Patiešām, tas jau īsts nams ar vairākiem stāviem. Izskatās gan, ka pamests un neapdzīvots, dūmus arī neredz.

- Kartē te nekas nav atzīmēts, - Mihaela piebilde tikai uzkurināja manu pētnieka garu.

- Kas par to. Apskatīsim tuvāk. Tajā būdā varbūt ir palicis kaut kas interesants.

Es pagriezu laivu un stūrēju tuvāk krasta nogāzei.

- Tur bija sānteka! - es iesaucos un sāku airēt atpakaļ.

Kupli sazēlis meldrājs sākumā bija noslēpis krasta spraugu. Pagāja mirklis, līdz Mihaels saprata piepešo virziena maiņu. Ar kanoe priekšgalu šķirdami meldrus, mēs iebrucām šaurajā ejā.

- Straumes nekādas. Priekšā noteikti ir strupceļš, - es skaļi izteicu savus apsvērumus.

Ja kāds mums jautātu, diez vai mēs spētu pateikt, kāpēc ejam caur pamežu tādiem zagligiem soļiem. Kad reizumis zem mūsu kājām lūza kāds sakaltis zars, tas šajā klusumā izklausījās kā sprādziens.

- Vecit, tā jau nemaz nav māja! - mana balss gandrīz vai aizkrita. - Tas ir vecs riteņvaikonis!

Ar katru soli, ko spērām tuvāk, kuģis izskatījās aizvien imponantāk.

- Īsts Misisipi tvaikonis, pilnīgi ieaudzis mežā! - Mihaels apjucis blenza uz Aļaskas pionieru laikmeta reliktu. Atmetis galvu, viņš ļāva skatīties klejot pāri sodrējiem klātajam dūmenim, ko daba bija apvijusi ar smalku, zaļganu šķidrautu. Skurstenis sniedzās gandrīz līdz koku galotnēm.

Meža biezokņa mijkrēsli Mihaela augums saruka: ne vairāk kā metru desmit garš, mazs puisēlis isajās biksēs, kājas tik tievas kā skali, tās ietērptas zeķēs līdz ceļgaliem, pēdas ieautas sandalēs. Raukdams pieri, viņš mēģina pieklūt šim noslēpumam: kā kuģis uzradies mežā? Kas to tik augstu uzstiepis, kas aizgādājis tik tālu no krasta? Cik ilgi tas šeit tā stāv? Kur palikuši cilvēki? Un kurp tie ar kuģi braukuši? Vai tie ir bijuši zeltrači? Vienīgi mēmais liecinieks un mūsu fantāzija varēja sniegt mums atbildi.

Meža biezoknis bija uzklājis platajam kuģa priekšgalam necaurskatāmu lapu jumtu. Svērtēniskie saules stari jau gadu desmitus nejaudāja izlauzties cauri šim alkšņu un apšu biezajam vainagam. Laika zobš bija varējis netraucēti grauzt kuģa apšuvumu: no priekšgala bija palikuši pāri vairs tikai satrunējuši, puvuma saēsti egļu dēļi. Vislielāko līdzjutību pelnija klāja priekšējais segums. Roboto caurumu neizdibināmajā tumsā mēs apjautām trūdošo lapu slānekļa aprakto kuģa ķili. Gaisu pildīja trūdu un puveķļu smaka.

Taču klāja virsbūve un pakalģals saudzējošās saules gaismā bija saglabājušies tikpat kā neskarti. Šeit kuģi apņēma bērzu audze. Uz izbalejušā, pelēki vizuļojošā koka tik tikko sāka veidoties bālgana pelējumšvika. Velkot, stumjot un spiežot mēs, piepalīdzot viens otram, uzrāpāmies pa trīs metrus augsto borta sienu. Dēļi čikstēja un ļodzījās zem mūsu kājām, kad no virsklāja kāpām lejup uz iekšējām kuģa tilpnēm. Mūs gaidīja pārsteigums: līdzīgi milzīgām mucām tur rindā stāvēja četras aprūsējušās, taču citādi itin vēl labi saglabājušās apkures krāsnis. Vienas no mazaķām kurtuves durtiņām bija atvērtas, tūlit aiz tām varēja saskatīt kailās restes. Gar griestiem aizstiepās caurules, sazarodamās visos virzienos.

- Viņiem bijusi gaisa apsildes sistēma - tāpēc tie divi dūmeņi! - Mihaels veltīja atzinīgu svilpienu vecā riteņtvaikoņa būvētājiem.

Zemā, garenā telpā gar sienām stiepās guļamkoķu rindas, tās bija divos stāvos, viena virs otras. Gulētāju nodeldētie, līdz spīdumam norīvētie dēļi raisīja manu fantāziju.

Džonatans, Sems, Maiks... un kā nu tur visiem tiem vārdā: bārdām apaugušās, noliesējušās sejas, tikai acis deg zelta drudzī. Viņi ir pame-tuši visu: sievas, bērnus, māķu un mantību. Saspiesti kopējā šaurībā ar saviem domu un izķūtu biedriem, tie nedēļām ilgi brauc lejup pa upi, īsinot laiku pie kārtim un sapņojot par mārciņu smagiem tiradņiem, kal-

dinot plānus un gudrojot, kur un kā varētu ātrāk ķlūt bagāti. Ar pipēm zobos tie sēž uz rupji darinātajiem ķebļiem un trokšņaini dauza spēķu kārtis pret noberzto galda virsmu. Viskijs un rums ir zāles, kas palīdz aizdzīt ilģas pēc māķām un bailes no nezināmā.

Mans skatiens klīda pār apģaztajiem ķebļiem un vientuļo galdu. Apkalpes telpu un kravas tilpņu labirintā mēs meklēķām kāpnes, kas mūs atkal uzvestu augšā. Cauri atritinātu virvķu mudķeklim, kas pinās ap kāķām kā laso, mēs uzķāpām stūrmaņa būdā.

- Ņēl, ka nav kuģa svilpes no misiņa un arī valriekstķoka stūres rata. Es labprāt tos paņemtu līdzī uz Ņujorku!

- Tas jau būs ienācis prātā kādam pirms tevis, - es iesmēķos un draudzīgi iebakstīķu Mihaelam sānos.

Šeit tiešām viss bija izlauķpīts, aizmēķzts pa tiro. No augšās priekšklāja caurumi izskatīķās vēl lielāķi. Caur izsistā aizmugures lodziņa dobumu mēs nolūķojāmies lejup uz tā saucamo saules klāju. Vēķa un saules izbalinātais audeķla pārseģs joproķām turēķās kopā. Vietās, kur tas bija izrauts no stiprināķuma ligzdām, straujāķās vēķa brāzmas lika tam trīties gar nomīdītajiem klāja dēķiem. Audeķla plandīšanās atģadināķa kaut ko patvarīķu, tā mirušajā tvaikoni iedvesa dzīvību.

Lāpstiņriteņi es līdz šim biju redzēķis tikai amerikāņu filmās. Realitātē tas izskatīķās daudz iespaidīģaks: diametrā pāri par diviem metriem, airu lāpstiņas simetriski izvietotas pa riņķi. Šis rokām darinātais meistardarbs vainagoķa kuģa pakalģalu. Mēs ar Mihaelu bijām vienisprāķis, ka, salīdzinot ar mašīnas zirģspēķiem, lāpstiņriteņa lietderības koeficientam vajadzēķtu bķt lielāķam, ķūtami lielāķam par mūsdienu dzenskrūves koeficientu.

- Es pat varu salasīt kuģa nosauķumu, - Birģita pārtrauca mūsu tehnikā ķargona plūdus.

No padzīsušāķiem iespiedburķiem salīķtais uzraksts vidēja turpat pakalģalā, gandrīz pilnīgi noslēķpts aiz riteņa lāpstiņām. Birģita bija sajūsmā: «Northcamp» - vārds, kas jau pats sevī nesa dēķu un pārdrošās bezbailības garu.

Uz šāda lāpstiņtvaikoņa vienlaķikus mitināķās kāķi simts viri, ar visiem saiņiem un paunām sablivējušies šaurāķās telpās. Kapteinis taču gribēja, lai riskantais brauciens atmaksātos. Kad zelta vilināķjums devīņpadsmītā gadsimta beigās sacēla kāķās visu Ziemeļameriku un simtiem tūkstošus rāva uz ziemeļiem, viņi te saradās no visām pasaules

malām. Kravas kuģi no Sanfrancisko un Sietlas veda šos vīrus gar kontinenta rietumkrastu līdz Aļaskas straumei. Viņu mērķis bija Skagvejas osta.

Šī vieta bija ideāls sākumpunkts pagājušā gadsimta lielākajai dēkai. Tiem, kas bija izturējuši pirmo «atlases kārtu», veikuši trūkuma pilno un bistamo jūras braucieni, tālāk nācās cīnīties kājām: pa Čilkutas pārēju bija jāšķērso kalnu grēda. Pēc tam tika meistarots plosts vai kastei līdzīga laiva, kas izskatījās pēc drēbju skapja, kam izceltas durvis, un ar šo braucamo viņi devās kuģot pa Benneta ezera atzarojumiem, līdz kaut kad izdevās sasniegt Vaithorsu. No turienes riteņtvaikoni par bargu naudu pārveda vīrus un viņu mantas pa Jukonas upi līdz Dousonai un nogādāja pie Klondaikas, viņu galamērķa: šeit sākās Ziemeļamerikas slavenākie zelta lauki.

Misisipi riteņtvaikoni apliecināja savas izcilās īpašības arī Tālajos Ziemeļos. Ar savu lēzeno ķili tie neskarti slidēja pāri oļu sēkliem un saglabāja manevrēšanas spējas pat seklumā. To dzinējspēks, proti, degviela, auga turpat gar upi – koku te bija papildnam. Pēc katriem simts kilometriem izmanīgie mežinieki bija ierīkojuši tā saucamos *Woodchopper*, malkas laukumus. Metru garos sazāģētos egļu stumbrus viņi savilka pašā krastā un piedāvāja jau gatavu precī. Kuģiniekiem tas bija dārgs prieks. Trūcīgākie bija spiesti pa brīdim stāt krastā, paši gāzt kokus un zāģēt tos gabalos. Taču vairums baidījās no šādas laika zaudēšanas, jo ceļā tiem nemitīgi uzglūnēja visniknākais ienaidnieks – arktiskā ziema. Tā varēja iestāties pilnīgi negaidīti. Pietika braucienam ieilgt kaut vienu vai divas nedēļas, un aizsalusi upe tālāk vairs nelaida. Lai ledus masas neieķīlētu kuģi un neizspiestu tam dibenu, nācās braucamo pārcelt uz sauszemes. Bez pārtikas, segu un silto apģērbu rezerves, bet galvenokārt jau nepietiekamo municijas krājumu dēļ, izdzīvot mežā līdz nākamajam pavasarim bieži vien izrādījās neiespējami.

Tērzēdami mēs trijātā sēdējām turpat pie atrastā tvaikoņa sāniem un ļāvām vaļu fantāzijai.

– Mūsu kuģim būs atgadīties kas līdzīgs, – prātoja Mihaels.

Birgita izteica domu, ka varbūt uz kuģa sākusies kāda sērga un nopļāvusi vīrus vienu pēc otra. Cik skumji, ka mikla mums tā arī palika neatminama. Pašreizējie kuģa pasažieri diemžēl nevarēja sniegt izziņu: vāveres iekārtoja sev ligzdas, skaļi čakstinādamas, viņas joņoja pa dēļiem un, nesdamas zāļu un žagaru vīkšķus, nozuda zem klāja. Putnu

dziesmas ļāva manīt, ka tie jau sākuši riestot un drīzumā nomaļos stūros un nišās ķersies pie jaunās paaudzes audzināšanas.

– Es lēšu, ka «*Northcamp*» šeit, sausumā, stāv kādus astoņdesmit gadus, – rādot uz tuvākajiem kokiem, es noteicu. – Bērzu te iepriekš nav bijis. Tie atrastos tieši ceļā un traucētu kuģi vilkt krastā.

Izskatījās, ka Mihaels tieši patlaban domās liek tvaikoni sausajā dokā.

– Viņi šo milzeni nebūtu spējuši iestīvēt tik dziļi mežā, – viņš gudroja. – Pa šiem gadiem upes gultne būs pārbīdījusies par kādiem piecdesmit vai visiem astoņdesmit metriem.

Sekoja dziļdomīga pauze.

– Viss plūst, viss mainās, – es filozofiski noslēdzu mūsu prāta piedzīvojumu.

Slapja līdz ādai Kima uzlēkšoja pa nogāzi un sparīgi nopurinājās. Riteņtvaikonis nozuda aiz valgā miglas priekšauta. Tikai divu airu lāpstīņu dzīti, mēs atsākām ceļu pa straumi.

Cilvēki džinsos un T-veida krekliņos ar saviem kravas pikapiem ribināja salā sasprēgājušo asfaltu. Aprūsējušie, ielauztie spārni grabēja pašu braucamo radītajā pretvējā. Katrā no izdaudzītajām bedrēm, ko uzgāja nobrauktās riepas, izčākstējušās virsbūves nobrikšķot salecās. Karmaksa – saskarsme ar civilizēto pasauli. Te garām iet Klondaikas šoseja, un te arī atrodas viens no trim tiltiem, kas dažādās vietās savieno Jukonas krastus, viens no trim tiltiem visā tās 3200 kilometrus garajā tecējumā.

Izteikti laipni Karmaksas iemitnieki vis nebija. Grupiņa viriešu darbojās ap alumīnija laivu. Pinkaini, melni mati lida laukā no nagoto cepurišu apakšas, mutes kaktiņos slipi karājās cigaretes.

– Hallo! – mēs pasveicinājām indiāņus. Viņu sejās nesakustējās ne vaibsts, tie uzmeta mums tikai isu skatienu.

Mūsu pirmo Jukonas ciematu veidoja neliels skaits primitīvu vienkārtīgu celtnu, kas pārsvarā bija uzmeistarotas no saplākšņa un radija iespaidu, ka darinātas milzīgā steigā. No jumta galos uzstādītajām isajām alumīnija pipēm kāpa tievas dūmu driskas. Izkārtots līdzīgi melnajām šaha galdiņa rūtīm, šis ciemats visnotaļ atbilda manam priekšstatam par tipiskas amerikāņu pilsētiņas plānveida apbūvi. Pagalmos rūsēja automašīnu vraki, devīgi papildināti ar vecām riepām un

neskaitāmām aluminiņa bundžām. Starp metāllūžņu un malkas kaudzēm trokšņaini draiskojās bērni un suņi. Es jutos vienkārši šokēts, redzēdams vienuviet tik daudz neglītā. Pat mirdzošā saules gaisma nespēja uzburt krāsainību noplukušajās māju fasādēs.

Mēs devāmies meklēt veikalus. «Tirdzniecības centrs» – vēstīja balti, ar roku mālēti burti virs ieejas durvim. Garā koka celtne neapšaubāmi atradās vietējā sadzīves degpunktā. Pusaugu indiāņu puikas garlaikoti zvilnēja pie saviem notašķītajiem tirgus furgoniņiem, ik pa brīdim iemalkoja alu no bundžām un meta zemē cigarešu galus. Zirgodamies tie raidīja zaglīgus skatienus mūsu virzienā. Mēs neizlēmīgi apstājāmies pie ieejas.

– Nu tad tā, es pastaigāšu apkārt un pameklēšu vietējo *Post Office*. Jūs tikmēr varētu iepirkties, – es piedāvāju Mihaelam un Birgitai.

– Neaizmirstiet saldumus un cigaretes! – vēl viņiem uzsaucu un devos meklējumos. Dzidri notrinkšķēja durvju zvaniņš, abiem ieejot tirgotavā.

Tā vien likās, ka esmu vienīgais, kas šeit iet kājām. Garāmslidošajās kravas automašīnās sēdēja veselas ģimenes, pa pilsētiņu visi pārvietojās braukšus – tiklab baltie, kā indiāņi, vīri ar gariem, zirgastēs sasiestiem matiem, kam uzmauktas milzīgas kovboju platmales. Bez paguruma tika darbinātas automašīnu taures. Pa nolaistajiem durtiņu logiem dārdēja vesternu mūzika. Es jutos neomulīgi. Cik ātri vien iespējams, vēlējos atgriezties pie savas klusās upes. Šī doma skubināja mani un neviļus dzina uz priekšu.

Nu, lūk, arī Kanādas karogs. Sarkanā kļavas lapa uz baltā fona plīvoja augstu mastā un liecināja par ēkas administratīvo raksturu. Pirmais šejienes nams, ko patiešām varēja dēvēt par namu: reindžeru iecirknis, solidi būvēts un nokrāsots tumšbrūnos toņos. Abiem kanādiešu kārtības sargiem, tā saucamajiem *mounties*, mana parādīšanās bija patīkama atkāpe no ikdienas rutīnas. Pie kafijas krūzes es viņiem pastāstīju, ka trijātā braucam lejup pa Jukonu un esam nolēmuši aizkļūt līdz pašai Beringa jūrai. Nekādu problēmu, filmēšanai nepieciešamie akumulatori tika pieslēgti vienīgajai kontaktligzdai un uzlādēti līdz lūpai – vācu kinooperators nekad šeit vēl nebija redzēts.

– Tas tiesa, ka netālā šoseja bieži mums iespēlē satiksmes negadījumus. Ja paši braucēji dzērumā nedauza viens otram autiņus, tad par to rūpējas meža zvēri, – rāmā garā vēstīja reindžeri.

Tomēr galvenais uzdevums tiem esot pasargāt mežus no ugunsgrēka. Tas arī izskaidroja, kāpēc iecirknī goda vietā stāv sarkani izkrāsots koka lācis. Galvu tam rotāja seklā *mounty* formas cepure, veca un daudz ko pieredzējusi.

– To mums izgreda kāds indiānis. Šeit tas izskatās labi! – ar redzamu lepnumu vecākais no abiem reindžeriem pārlaida plaukstu pār lāča platmali. *Smoky the Bear*, tikai metru augsts, taču monumentāls kā obelisks.

– Katru vasaru vareni meža ugunsgrēki iznīcina egļu audzes veselīem kvadrātkilometriem. Lielāko tiesu tās aizdegas pašas, vai arī vainojama cilvēku nolaidība, – man tika paskaidrots.

Visu laiku man nācās vērīgi ieklausīties, jo turpat blakus bez apstājas krakšķināja un sprakšķēja rācija. Turklāt es tikai ar grūtībām spēju saskaņot kanādisko angļu valodu, kādā runāja reindžeri, ar skolā apgūto, stīvo izteiksmes veidu.

– Drīz sāksies sezona, – otrs reindžers bija pamanījis manu rācijai pievērsto skatienu un paaicināja mani pie apvidus kartes, kas nosedza visu pretējo sienu.

Ar skaļu knikšķi viņš piesita rādītājpirkstu kādam punktam Jukonas tecējumā:

– Pieci pirksti!

Viņš pajautāja, vai esmu lietas kursā par gaidāmo šķērsli un izstāstīja, ka bēdīgi slavenās krāces ik gadus paņem jaunas un jaunas dzīvības.

– Pērnajā pavasarī tur apgāzās tēvs ar diviem dēliem, visi tepat no vietējiem. Viņi bija sadomājuši aizvizināties ar kanoe līdz Dousonai. Neviens neizpeldēja malā!

Es iztrūcies klusēju.

– Izbraucama ir tikai labā caurteka! – itin kā vēlētās iededzināt šos vārdus man pierē, policists ilgi skatījās mani ar ciešu skatienu.

Ieguvis vērtīgus padomus, uzlādējis akumulatorus un iebāzīs tos bikšu kabatās, es devos atpakaļ pie kanoe, lūkodamies apkārt pēc saviem ceļabiedriem. Tur jau tie kātoja man pretim, Mihaels un Birgita, piespieduši pie vēdera milzīgas brūngana papīra turzas. Kima rātņi tēja līdzās pie pavadas.

– *Snickers, Mars, Bounty*, lērums cigarešu un īpaši tev vēl kārbīņa «Baltās pūces»! – Birgita jūsmīgi uzskaitīja sapirktos naškus.

Es piesardzīgi pastūmu sāņus viņas jauno cepuri un, pašūpojis galvu, riskēju iemest skatienu papīra maisā.

- Ak debestiņ, tur jau pietiks līdz brauciena beigām!

Kanoe vēl nemaz nebija redzama, kad mēs jau kūpinājām uz nebēdu. Gards gan pēc velna tāds cigarillo, ar mazliet netīru sirdsapziņu es nodomāju.

- Tas nu bija drūmakais caurums! - ar prieku es pagriezu Karmaksai muguru.

- Bet tirdzniecības centrs ir tīri interesants, - Birgita runāja pretim.

- Tur iespējams dabūt visu, ko vēlies, pilnīgi visu!

Automašīnu radītais troksnis atkāpās aizvien tālāk. Mēs atgriezāmies klusumā.

- Vēl tikai divdesmit kilometru, un būsīm pie Piecpirkstu krācēm, - es konstatēju uzsvērti mierīgā balsī. - Mums obligāti jābrauc pa caurteci, kas būs malējā labajā pusē - tā ieteica reindžeri. Skatam vajadzētu būt iespaidīgam. Es gribu šo braucienu uzfilmēt. Divas stundas vēl paairēsim, tad kāpsim malā un sliesim telti! Rit no rīta mums jābūt labā formā.

Iebilst neviens man netaisijās.

- Krāces vēl pagaidām nedzird, - vakarā Birgita atsāka mūsu pēcpusdienas sarunu.

Es tikko kā vienu pēc otra biju izsmēķējis divus cigarillo, man svila mēle. Mihaels ciniņās ar savu nervozitāti citādā veidā: jau tā nelielos žaģarus viņš lauza vēl sikākos gabaliņos un nemitīgi svieda tos liesmojošajā ugunskurā.

- Par krācēm ir gadījies lasīt. Jūs ziniet, tos laiviņu braucējiem domātos upju aprakstus. Teikt, ka tur nav nekā bistama, laikam vis nevar!

- Mjā, tikai kas no tā mainās? Cik noprotu, apkārtceļa tur nav, un tad jau tas nozīmē vienu: mums jātiek cauri! - ar labi tēmētu kustību es ielidināju cigāra galu ugunī. Tad lūkoju uzlabot nomākto garastāvokli:

- Galu galā bez pieredzes gluži neesam, stāvais kritums aiz Laberža ezera arī nebija sīkums!

Veltas pūles, viņi nebija izkustināmi no savām domām.

- Ei, kas tad Kimai... šai būtu sameties bail? Un viņa tak suns vien ir!

Kima saausijās, viņa pazina manu intonāciju. Un tad gāja vaļā: lēciens, trakulīgs ciniņš, un saķērušies mēs ripojām lejup pa kumpaino

krasta nogāzi. Rejas un smieklī aizskanēja pār upi, kad gluži bez elpas mēs apstājāmies pie paša ūdens. Saspringtais mežģls bija atiris.

- Gatavā neraža!

Pamostoties es pirmajā brīdī domāju, ka turpinu sapņot: smagas lietus lāses strauji bungoja pa telts jumtu.

- Un tieši šodien! - mans izmisuma sauciens uzcēla pārējos.

- Labākais, ko varam darīt, ir - mierīgi gulēt tālāk, - Birgita nomurmināja un ierāvās dziļāk guļammaisā.

Mihaels sakrustoja rokas zem pakauša un pievērsa stingu skatienu plēves griestiem. Viņš nerunāja ne vārda.

- Es uzvārišu auzu biezputru un kafiju, tad tūlīt brauksim tālāk! - kādam jau bija jādzen tās lietas uz priekšu.

Stundu vēlāk mēs klusējot tupējām laivā un tistijāmiem savos ūdensnecaurīdīgajos pončo. Bezgalīgām strūklām no debesīm lija auksts lietus. Līdz krācēm vēl varēja būt savi desmit kilometri.

- Nekad tu negribi piekāpties! Visam ir jābūt pēc tava prāta! Tev tikai vienā gabalā riskēt! Nebiju domājusi, ka esi tāds tiepša! - mani ērcināja Birgitas šārīta lāstu kanonāde. Viņa pavisam noteikti vēlējās panākt, lai atliekam braucienu pāri krācēm.

Gandrīz nemanāmi upes krasti satuvinājās, Jukona kļuva šaurāka. Un tad mēs to izdzirdām: netālu, spiezdamiem kopā un gāzdamies lejup, šalca varenī ūdens vāli.

- Krācēm jābūt aiz nākamā likuma. Tepat kaut kur brauksim malā. Vispirms es gribu apskatīt Piecus pirkstus no krasta, - man nācās aurot, lai pārkliegtu upes krākoņu, kas šķīta veidojam baisu vienotību ar ribinošo lietu, jo arī tas tagad pieņēmas spēkā.

Mums nepieciešams tikt malā, pirms sākušās stāvās klintis - man dunēja deniņos. Labais krasts likās nepieejams - tas bija kā nosēts ar iežu nogrūvumiem un resniem, šķautņainiem akmens blūkiem, starp kuriem kā naidīgi saslieti šķēpi mums pretim rēgojās krastmalā izsvies tie koku stumbri. Tad tomēr biežnā pavērās sprauga, šaura stiga, kam nekavējoties pievērsu Mihaela uzmanību.

- Mums jātrāpa tieši tur! Griez malā! - es kļiedzu un jutu, ka ūdens ātrums zem laivas kļūst manāmi lielāks.

Beidzot kanoe priekšgals nostājās šķērsām straumei, arī pūšļi saprata, kur ir to pareizā vieta, un mūsu vezums čirkstēdams iespraucās

starp oļu kaudzēm. Akmeņu šķembas pajuka sānis, kad Mihaels izlēca krastā. Vairākas reizes viņš apmeta tauvu ap varenu klintsbluķi, kuram nupat mēs par sprīža tiesu bijām paslidējuši garām.

- Man jānofilmē caurtece un tas brīdis, kad kanoe iznirs no krācēm! - es sāku izklāstīt savus plānus.

- Kas tad filmēs, ja mēs visi sēdēsim laivā? - Mihaels kokaini pajautāja. Tad viņa seja spēji apskaidrojās. - Rokā ir! Tev taču vienmēr gribas būt kapteinim, tad jau mēs varētu atļaut tev braukt arī vienam. - Viņš man uzsmaidīja. - Citādi jau tas nemaz nav veicams. Tev taču vajadzēs divas kameras un divus operatorus! - Viņa acis gluži vai mirdzēja priekā.

Priekšlikums bija labs. Arī veids, kā mums izklūt no neveiklā stāvokļa, klusībā nodomāju. Bija taču nepārprotami skaidrs, ka viņu māc bailes.

- Lai notiek! Vispirms gan uzstiepsim augšā kameras un statīvu.

Ar skatienu apsekoju stāvo, akmeņaino nogāzi, kas aprāvās tikai metrus astoņdesmit virs mums.

- Birgit, tu labāk ņem filmu ruļļus. Vari tos salikt somā un piesprādzēt ap gurniem. Pret kalnu tas ir visērtākais smagumu pārvietošanas veids.

Viņa tikai pamāja un uzpūta dvašu nosalušajiem pirkstiem.

- Vienu kameru mēs novietosim pašā virsotnē, bet otru lejāk pa straumi.

Kopīgiem spēkiem mēs izlādējām no laivas nepieciešamo tehniku, kas bija rūpīgi ietīta mitrumu aizturošā plēvē. Cik labi, ka biju sagādājis šo īpašo pretlietus iepakojumu! Ar neparocīgo statīvu gan būs ko nostiepties.

- Kimu labāk atstāsim laivā. Apvidus šeit ir diezgan stāvs un šķēršļots. Galu galā viņa tomēr nav kalnu kaza. Dzirdēji? Paliksi šeit un gaidīsi savu saimnieku. Un nedomā peldēties, citādi ātri te dabūsi galu! - es viņai piekodināju.

Tad cēlām plecos savu centneru smago nastu. Milzīgā soma, ko Birgita bija apjuzusi ap vidukli, vilka viņu uz priekšu un gandrīz vai gāza no kājām.

- Tāda sajūta, it kā es būtu astotajā mēnesī, - viņa reaģēja uz manu skatienu.

Es tikai novaikstījos: cerams, ka nē!

Uz slidenās klints nemitīgi bija jāskatās, kur likt kāju. Vēl aizvien gāza straumēm. Jo augstāk mēs kāpām, jo grūtāk bija noturēt līdzsvaru. Mēs rāpāmies pāri asiem, robotiem akmeņiem un krampjaini tvērām durstīgos ērkšķu krūmus, kas sakņojās klinšu spraugās. Es sargājos skatīties lejup. Kaut arī pašas krāces vēl nebija redzamas, dārdošā šalkoņa man tomēr uzdzina bailes.

- Sasodīts! Es sadzirdēju, kā Mihaels man aiz muguras nolamājas, un apstājos. Viņš berzēja sasisto ceļgalu.

- Tas taču vājprāts, šitādā laikā rāpot pa glumām klintīm! Es neuzņemos nekādu atbildību par tavu kinokameru, - vēl kaut ko pikti rūkdams, viņš tomēr atsāka soļot. Varēju saklausīt, kā mums nopakaļ tusnī Birgita.

Ik pa bridim no spraugām pabira akmens drumslas un ribinādamas ripoja lejup. Par mitrumizturīgām dēvētajās korpēs skalojās lietus ūdens un sīkiem strautiņiem notecēja gar klintīm. Blīvā jaka, kam vajadzēja sargāt mani no izmirkšanas, lipa pie miesas kā sulīga desas ādiņa. Iegrožots savā kustību spējā, turklāt ar smago paunu uz muguras, es pakļupu uz sakņu kamola, ar kuru viena vienīgā egle uz visas šīs stāvās kraujas pūlējās noturēties starp akmeņiem. Pirms biju pavisam zaudējis līdzsvaru un ar ceļgaliem triecies pret asajām šķautnēm, es tomēr attapos iekerties zvīnotajā koka stumbrā. No visa spēka es rāvos augšup un, ticis kājās, paliku turpat stāvam. Skuju jumts vismaz daļēji pasargāja mani no lietus.

- Tie stulbie filmu ruļļi vēl noraus mani gar zemi, - Birgita nikni izgrūda un arīdzan cieši pieķērās egles stumbram. Viņai trīcēja visi muskuļi.

- Lūdzu, Birgit, - es diedelēju, - izturi nu vēl mazliet. Tūlīt jau būsīm augšā!

Mūsu sejas gandrīz saskārās, un es ar lūpām meklēju viņas muti.

Smagi elsdams, Mihaels atļaidās sēdus uz niecīgā skuju laukumīņa:

- Tagad es saprotu, kāpēc šīs krāces tiek uzskatītas par neapejamām. Te jau tik tikko var uzdabūt augšā drusciņu bagāžas, kur nu vēl pārvilkt pār klintīm laivas!

Sals bija izcirtis pelēkāajā akmeni stāvu plaisu un atsevišķos klintsbluķus apdarinājis pakāpienveidā. Apņēmīgi es lēcu no viena akmens uz nākamo. Ik uz soļa no manām korpēm izšļacās ūdens. Es apstājos. Dārdošā upes šalkoņa bija kļuvusi skaļāka. Par spīti kodīgi aukstajam

lietum, man sametās karsti: es tuvojos Piecirkstu krācēm. Slapjš līdz ādai es notupos nelielā klinšu nišā, iespiedu smago kameras maisu starp ceļgaliem un gaidīju, kad atnāks pārējie.

Bez šīs tonnīgās nešļavas tu jau sen būtu augšā, es nodomāju. Piepeši mani pārņēma jautriība, un es paklusām iesmējos. Man bija ienācis prātā, ka šajā nebeidzamajā akmens tuksnesī es taču esmu gluži kā alpinists Himalajos, atšķirība vien tā, ka tur es varētu noligt palīgos pāris šerpas.

Virzoties zosu gājienā, Mihaels un Birgita beidzot sasniedza manus augstumus. Smikņādams atstāstīju tiem savu amizanto iedomu.

- Ļoti asprātīgi, mans mīļais! - Mihaela sarkasms bija nepārprotams.

Man sametās kauns par savu izteikšanos. Galu galā viņi abi tomēr stiepa manu mantību, turklāt bez atlīdzības. Palūdzu piedošanu. Birgita pašūpoja galvu, tomēr par izlīguma zīmi pasvieda man vienu «Bounty». Pēdējos metrus mēs rāpāmies visi kopā. Pāri stāvākajām radzēm lidām uz visām četrām un pēdīgi sasniedzām klaju, pielījušu plato. Lieliska sajūta, kad zem kājām atkal ir lidzena zeme!

- Jūsprāt, to sauc par kāpšanu kalnā? - vēl cīnīdamās pēc elpas, Birgita saliecās uz priekšu un pariņķoja gurnus.

- Tev forši sanāk! - es jutos patiesi aizkustināts par tādu atbalstu.

- Jūs abi maz pamanijāt tās tērauda troses? Pilnīgi sarūsējušas, taču vēl tagad turas pie klinti ielaistajiem atbalsta riņķiem, - atkal jau ārā lauzās Mihaela jūsma par Jukonu un tās vēsturi. Plati izpletis kājas, pat nenocēlis no pleciem smago kameras maisu, viņš stāvēja lietus gāzē un lasīja mums savu referātu. - Ar šīm trosēm pret straumi braucošos ritentvaikoņus vilka pār krācēm. Viņiem noteikti nenācās viegli noturēt kuģi uz vietas, kad tas bija nokļuvis krāču pakājē. Kurinātāji katlu telpā tik tikko jaudāja piemest malku. Ar gariem āķiem troses izzvejoja no ūdens un aptina ap priekšgalā uzstādīto vinču. Tiklīdz troses bija nostieptas, uzradās papildu vilcējspēks. Līdzīgi zobratu funikulierim tvaikonis, darbinot lāpstņiriteni pilnos apgriezīenos, pamazām lauzās pret vareno straumi. Viņpus vinčai atbrivojusies trose gūlās uz klāja. Kad krāces bija pārvarētas, tvaikonis varēja virzīties tālāk pats saviem spēkiem. Trose atslāba un tika iesviesta atpakaļ ūdenī. Vienkārši ģeniāli!

Es ar interesi klausījos un klusībā prātoju, kā gan šeit tikuši cauri primitīvie plosti. Labprāt es būtu pajautājis, ko par to domā Mihaels,

taču Birgita, sabāzusi rokas dziļi kabatās, jau sāka nemierīgi miņāties. Es zināju, ka viņa necieš, ja mēs, vīrieši, iegrimstam garākās sarunās par tehniskiem jautājumiem, turklāt laiks tiešām nebija nekāds jaukais.

- Tagad būs vieglāk. Paskat, tur tālāk ved istākā pastaigu taka, - es teicu un norādīju uz šauru, iemītu eju, kas stiepās gar klinšu malu.

- Vai krāces vēl neredzi? - pēc neilga briža Mihaels man uzsauca.

Ausis krita vai ciet no trakās dārdoņas, ar kādu ūdens plosijās aizas dziļumā. Tepat jau tām bija jābūt. Es piemiedzu acis. Kuru katru sekundi vajadzēja parādīties slavenajām krācēm. Taka man priekšā sazarojās. Viens ceļš veda tieši uz klinšu malu. Jukonas vidū uznira egles galotne. Piesardzīgi, pēdu pa pēdai es virzījos tuvāk kraujai un... piepeši es to ieraudzīju: sarindojušās vienā līnijā, upi bloķēja četras resnas, divdesmit metrus augstas akmens kolonnas. Šie klinšu torni gluži vai radija iespaidu, ka daba apzināti krāvusi vienu virs otra milzīgus granīta būvakmeņus. Ūdens putodams spraucās caur pieciem vaļā atstātajiem kanāliem. Te nu tās bija, leģendārās Piecirkstu krāces. Un mums vajadzēja tās izbraukt. Mihaels un Birgita satraukti - un satriekti - iesaucās gandrīz vienlaikus.

- Kaut kas neticams! Skats nu ir varens! - mūsu banķieris izsēca.

- Andreas! Nemūžam! Tu šeit gribi izbraukt cauri? - Birgita šausminājās.

Klusums. *Labējā caurteka*. Tā patiešām šķita visplatākā. Piecās vietās izlauztā mūra priekšā ūdens blīvējās augšup, tapa par milzīgu viļņu kalnu, slējās līdz kolonnu virsotnēm un mēģināja mukt platumā. Taču neizsīkstošais upes plūdums ne mirkli neatslāba, tālākie viļņi spieda un stūma priekšējos, nepielūdzami iežmiedza tos ne vairāk kā desmit metrus platajās caurtekās. Jo ilgāk un citīgāk es no augšas lūkojos notiekošajā, jo vairāk sāku justies kā bezkaislīgs vērotājs, gandrīz kā garlaikots skatītājs.

- Tam vajadzētu būt izdarāmam, - es skaļi nodomāju un paskatījos uz Mihaelu.

- Mjā! - viņš klusu nomurmināja.

- Tu redzi to kolonnu, uz kuras aug egle? Tur perē kaijas. Klints ir noķēzīta galīgi balta!

Mihaels izberza no acīm lietu un uzmeta pētošu skatienu putnu kolonijai.

- Tur jau mums sanāktu olas vakariņām, - viņš sausi konstatēja.

Mēs abi iesmējāties.

- Ko tad mēs isti darīsim? - Birgita painteresējās un ar kurpes purngalu nogrūda bezdibenī vaļīgu akmens šķembu.

- Nu ko, tieši šeit, vienā linijā ar krācēm, mēs uzstādīsim pirmo kameru. Tā būs tavā aprūpē, Mihael, - es izlēmu. - Un otru...

Es pagājos tālāk pa pēdu plato taciņu, lai aplūkotu krastu lejāk gar straumi. Šeit klintis bija diezgan biezi apaugušas ar krūmiem. Klinšu pārkāres aizsedza skatu uz leju.

- Man rādās, ka otru kameru vajadzēs uzstādīt tieši krāču pakājē. Tad varēsim uzfilmēt, kā laiva izbražas mierīgos ūdeņos.

Tie tik būs kadri, es nodomāju un neviļus saņņaudzu dūres. Ar zināmu satraukumu es uzstādīju statīvu un piemontēju tam pirmo kinokameru.

Pa ūdensnecaurīdīgo apvalku neatīdīgi bungoja lielas lietus lāses. Atkal man uzsmaidījusi cūkas laime, jo ieliku piecu minūšu filmas jau vakar vakarā, es nodomāju. Es liku Mihaelam pavingrināties kameras grozīšanā un izskaidroju nepieciešamās operācijas.

- Labi, viss skaidrs, - viņš bija apguvis visas pogas un jūsmīgi pirmo reizi mūžā izbidīja kinokameras objektīvu.

- Filmas tev pietiks piecām minūtēm, - es viņam piekodināju.

Pēc dažiem metriem lēzenā taka pazuda starp klintīm un krūmiem. Trijatā laidāties lejup gar slapjo nogāzes krauju. Šeit kailās radzes beidzās, atdodot vietu apaugūšai, ar klintsbluķiem nosētai paugurainei. Izmišķētā zeme lipa pie mūsu zolēm un tur arī palika, pēdējo nokalnes daļu mēs ātri noklamzājām kā platformenēs.

Apses bija sastājušās līdz pašai upmalai. Trīs atlikušos mālāinā stāvkrasta metrus mēs nošļūcām uz savu bikšu dibieniem. Tikai oļu josla pie paša ūdens nobremzēja mūsu pikējumu. Pilnīgi izmirkuši, dubļiem noklātās biksēs mēs stāvējām negantās Jukonas krastā. Lejup traucošais ūdens, virpuļi, mutuļi, šņākoņa, krākoņa - jo ilgāk es pētīju šo pekles izrādi, jo spēcīgāk jutu, kā mani kāpj bailes. Klinšu kolonnas tikpat kā nebija saskatāmas aiz putojošajām, baltajām plīstošo viļņu šļakatām. Birgitas ledainā plauksta ieslidēja manējā.

- Nav jau tik slikti, kā rādās, - es mierināju viņu, pats isti neticēdams sacītajam. Man pašam bija vajadzīgs uzmundrinājums. Kad ilgāk vairs nespēju noskatīties uz ūdens vandišanos, es sāku staigāt gar krasu, meklēdams atbilstošāku vietu Birgītai un otrai kamerai.

- Šķiet, te būs pareizā pozīcija. Rakurss ir labs, un arī es varēšu piebraukt, lai atkal jūs uzņemtu laivā, - es kļuvi rosīgs un nocēlu no pleca kameru. Kad tā bija izpakota, es noregulēju ekspozīciju un asumu.

- Tev tikai vajadzēs turēt kameru un uzmanīt, lai es visu laiku palieku kadrā. Vislabāk nemaz neņem nost pirkstu no slēdža.

Birgita atspieda muguru pret klinti un nolika kameru klēpī.

- Mēs ar Mihaelu atkal rāpsimies augšā. Pēc tam man vēl vajadzēs aptuveni pusstundu, lai tiktu līdz laivai. Tu visu saprati? - es vēlējos noskaidrot.

Viņa paskatījās mani ar savām zaļajām acīm un tikai pamāja. Es viņu aši noskūpstīju.

- Uz priekšu dēkā! - es uzsaucu, un mēs abi ar Mihaelu uzsākām micīties augšup pa ķēpīgo krastmalas krauju. Neraizēdamies par savām kājām, izlauzāmies caur zemo krūmāju.

- Draņķa lietus! Vai kādreiz tas vispār pārstās?

Es atstāju Mihaelu gānāties pie kameras un pats ņēmos spraukties lejup pa plaisu, kas pirmīt mūs uzveda klintīs. Bez nesamā nokāpšana veicās daudz ātrāk un vieglāk. Ar lēcieni trāpīgi piezemējos uz iepriekš nolūkotajiem kāpšļiem. Sparīgā saskare ar cieto pamatni uz katra soļa izraisīja jūtamu satricinājumu kājās un izplatījās tālāk pa visu skeletu. Denīnos pulsēja asinis. Es biju kā divainā reibonī. Tiek apgalvots, ka matērija sastāv no atomiem, kas atrodas nemitīgā kustībā - tobrīd es izjutu tieši ko tādu, jo mani viss vibrēja, es biju uzlādēts, pārpilns ar saspringtu enerģiju. Tikai Kimas priecīgā smīkstēšana lika man atgūties. Viņa satraukti lēkāja grīlīgajā laivā.

- Nu, Kima, tūlit tu piedzīvoysi vienu no lielākajām dēkām savā mūžā!

Labi, ka viņai nebija ne jausmas par gaidāmo. Viņa vēl joprojām nespēja apvaldīt prieku. Taču es biju nepacietīgs, negribēju arī likt pārējiem lieki gaidīt. Tāpēc es pagrābu suni un notupināju pašā laivas priekšgalā. Visā garumā, no kanoe purngala līdz pat pakaļgala sēdeklim, es nosēdu laivu ar brezenta pārvalku. Tikai Kimas galva rēgojās ārā pa šķelumu. Viņa jautājoši vērs mani ar savām brūnajām acīm, kas tā vien prašņāja: kāpēc tu mani tik briesmīgi ietuntuļo? Mana vienaldzīgā sejas izteiksme šķita to nomierinām, vismaz tā varēja domāt, jo viņa iekārtojās un bija gatava braukšanai: ar degunu taisni uz priekšu. Šķērsām laivai es pārvilkto sešas gumijas uznavas un mazliet paraustīju. Vajadzētu turēt!